

Tư liệu liên hệ, mở rộng "Đất Nước" - Nguyễn Khoa Điềm

1. Khi nói đến niềm tự hào mãnh liệt về sự trường tồn của đất nước qua mấy ngàn năm lịch sử trong câu thơ "Khi ta lớn lên Đất Nước đã có rồi"

Ta có thấy Nguyễn Trãi cũng từng khẳng định điều ấy trong "Bình Ngô đại cáo":

"Nước Đại Việt ta từ trước

Vốn xưng nền văn hiến đã lâu"

2. Khi phân tích câu thơ "Đất Nước có trong những cái ngày xưa mẹ thường hay kể". Để thấy được vai trò của những câu chuyện cổ tích trong đời sống tinh thần của nhân dân ta, chúng ta có thể liên hệ đến:

"Tôi yêu truyện cổ nước tôi

Vừa nhân hậu lại tuyệt vời sâu xa

Thương người rồi mới thương ta

Yêu nhau dù mấy cách xa cũng tìm”

(“Truyện cổ nước mình” – Lâm Thị Mỹ Dạ)

3. Từ hình ảnh “Tóc mẹ thì bôi sau đầu” ta có thể liên hệ đến ca dao:

“Tóc ngang lưng vừa chừng em bôi

Để chi dài bôi rối lòng anh”

4. Khi phân tích nghĩa tình của cha mẹ trong câu thơ “Cha mẹ thương nhau bằng gừng cay muối mặn” gợi ta nhớ đến lời ca dao quen thuộc, thấm đậm tình nghĩa thủy chung:

"Tay bưng chén muối đĩa gừng

Gừng cay muối mặn xin đừng quên nhau"

5. Nói đến nỗi nhớ trong câu thơ “Đất nước là nơi em đánh rơi chiếc khăn trong nỗi nhớ thầm”

Ta có thể liên hệ đến nỗi nhớ trong “Sóng” – Xuân Quỳnh:

“Lòng em nhớ đến anh

Cả trong mơ còn thức”

Hay nỗi nhớ mãnh liệt trong “Tương tư chiều” – Xuân Diệu:

“Anh nhớ tiếng. Anh nhớ hình. Anh
nhớ ảnh

Anh nhớ em, anh nhớ lắm! Em ơi!”

6. Từ hình ảnh thơ "Đất nước là nơi em đánh rơi chiếc khăn trong nỗi nhớ thầm", còn làm ta nhớ đến những vần ca dao lay động lòng người, bồi hồi xao xuyến trước tình cảm chân thành của những trái tim đương thời say đắm:

“Khăn thương nhớ ai

Khăn rơi xuống đất

Khăn thương nhớ ai

Khăn vắt lên ai”

7. Khi phân tích: “Thời gian đằng đẵng/ Không gian mênh mông/ Đất Nước là nơi dân mình đoàn tụ”. Ta thấy: câu thơ ngầm ngợi ca dân mình đã

gắn bó, đoàn kết dựng nước và giữ nước, bảo vệ từng tấc đất quê hương qua bốn nghìn năm lịch sử.

Ý thơ làm ta nhớ đến những lời cuối trong bản “Tuyên ngôn độc lập” của Chủ tịch Hồ Chí Minh: “Toàn thể dân tộc Việt Nam quyết đem tất cả tinh thần và lực lượng, tính mạng và của cải để giữ vững quyền tự do, độc lập ấy”.

8. Khi phân tích câu thơ “Trong anh và em hôm nay/ Đều có một phần Đất Nước”, với tư tưởng trong ta luôn có một phần Đất Nước, ta có thể liên hệ đến tác phẩm “Quê hương” của Giang Nam:

“Nay yêu quê hương vì trong từng
nấm đất

Có một phần máu thịt của em tôi”

9. Hình ảnh so sánh “Đất Nước là máu xương của mình” gợi ta liên tưởng đến câu thơ:

“Ôi Tổ quốc ta, ta yêu như máu thịt,

Như mẹ cha ta, như vợ như chồng

(“Sao chiến thắng” – Chế Lan Viên)

10. Khi nói đến trách nhiệm của cá nhân đối với Đất Nước “Em ơi em đất nước là máu xương của mình/ Phải biết gắn bó và san sẻ / Phải biết hoá thân cho dáng hình xứ sở / Làm nên Đất Nước muôn đời...”

Chúng ta có thể liên hệ đến những câu hát như:

“Đừng hỏi Tổ quốc đã làm gì cho ta, mà phải hỏi rằng ta đã làm gì cho Tổ quốc hôm nay”

(Khát vọng tuổi trẻ)

Hay liên hệ đến những khát vọng cống hiến trong bài “Tự nguyện”:

“Nếu là chim, tôi sẽ là loài bồ câu
trắng

Nếu là hoa tôi sẽ là một đoá hướng
dương

Nếu là mây, tôi sẽ là một vầng mây
ấm

Nếu là người, tôi sẽ chết cho quê
hương”.

11. Khi nói đến ý thức giữ gìn và truyền lại những giá trị văn hóa, tinh thần của thế hệ trước cho thế hệ sau trong đoạn thơ: “Họ giữ và truyền cho ta hạt lúa ta trồng Có nội thù thì vùng lên đánh bại” ta có thể liên hệ đến “Báng súng” của Hoàng Trung Thông:

“Ta lại viết bài thơ trên bảng sùng

Con lớn lên đang viết tiếp thay cha

Người đứng dậy viết tiếp người ngã
xuống

Ngày hôm nay viết tiếp ngày hôm
qua”.

12. Từ ý thơ “Biết quý công cầm vàng những ngày lặn lội” ta có thể liên tưởng đến câu ca dao:

“Cầm vàng mà lội qua sông

Vàng rơi không tiếc tiếc công cầm vàng”

13. Nói về tinh thần yêu nước, bất khuất của người Việt Nam trong quá trình đấu tranh chống giặc ngoại xâm:

“Biết trồng tre đợi ngày thành gậy

Đi trả thù mà không sợ lâu dài”

Ta có thể liên hệ đến những câu ca dao ngợi ca tinh thần quật khởi của dân tộc:

“Thù này ắt hẳn còn lâu

Trồng tre nên gậy, gặt đâu đánh què”

Bài viết gốc: <https://chuyentauvanhoc.edu.vn/tu-lieu-lien-he-mo-rong-thi-pham-dat-nuoc-nguyen-khoa-diem>